

پیانو های آکوستیک که از ارتعاش سیم برای تولید صوت استفاده می کنند مانند سایر سازهای زهی نظیر ویلن و گیتار باید برای داشتن صدای مطبوع کوک شوند. کوک کردن ساز پیانو در مقایسه با سازهای ذکر شد تفاوت های اساسی دارد. اولین تفاوت مربوط به تعداد سیم های این ساز می باشد که این تعداد در پیانو های استاندارد به بیش از ۲۳۰ سیم می رسد. در حالی که تعداد سیم های یک ویلن به ۴ و گیتار کلاسیک به ۶ محدود می شود! تعداد زیاد سیم های پیانو کوک کردن آن را بسیار مشکل تر می کند ولی خوشبختانه ماندگاری کوک در این ساز بسیار طولانی تر از سازهای زهی دیگر است.

پیانو های دیجیتال به دلیل داشتن سیستم تولید صوت الکترونیکی در این بحث نمی گنجد.

چرا پیانو از کوک خارج می شود؟

میزان رطوبت و دمای هوا

مهمترین عوامل از کوک خارج شدن پیانو تغییرات، به خصوص تغییرات ناگهانی دما و رطوبت محیط است. این دو عامل بیشترین تاثیر را بر ساند بورد ساز که از جنس چوب است می گذرانند. هرگاه رطوبت هوای محیط زیاد شود ساند بورد با جذب رطوبت، کمی منبسط شده و در نتیجه با فشار به بریج که انتهای سیم های پیانو به آن وصل است کوک سیم ها را بالا می برد. عکس این اتفاق زمانی که هوای محیط خشک است می افتد و ساند بورد جمع تر شده و با آزاد تر شدن سیم ها کوک پیانو کم می شود. دمای هوا عامل دیگریست که روی ساند بورد و سیم های پیانو تاثیر می گذارد. سرما و گرما می توانند موجب تغییر حجم و اندازه جزیی این بخش های پیانو شوند. ولی همین تغییرات جزئی برای تغییر کوک ساز کافیست.

این تغییرات معمولاً در ابتدای نیمه اول و دوم سال اتفاق می افتد از این رو ابتدای هر نیمه می تواند زمان خوبی برای کوک کردن ساز باشد. تغییرات ناگهانی دما و رطوبت محیط بیشتر زمانی رخ می دهند که سیستم حرارتی-برودتی ساختمان به دلیل ترک ساکنین آن فعال نباشد. گرچه این اتفاق گاهی به دلیل ترک طولانی تر ساختمان مانند مسافرت ناگزیر است با این حال برای جلوگیری از تغییر کوک ساز بهتر است تا حد امکان شرایط محیطی یکنواختی برای ساز فراهم کرد.

نو بودن ساز

پیانوهای نو به دلیل خام و همساز نبودن بخش های تشکیل دهنده آن که عمدتاً از جنس چوب و فلز می باشد با سرعت بیشتری کوک خود را از دست می دهند. از این رو برای تثبیت کوک ساز ممکن است در سال اول خریداری بسته به مدل و کیفیت ساز تا ۴ بار یا بیشتر احتیاج به کوک داشته باشند.

حرکت دادن پیانو

حرکت دادن ساز به خصوص بلند کردن آن می تواند به راحتی کوک ساز را تغییر دهد. تکان و لرزش شدید ساز به سیم ها و ساند بورد فشار آورده و موجب تغییر تنش روی آن ها شده و در نتیجه ساز از کوک خارج می شود. برای جلوگیری از این اتفاق، تغییر مکان پیانو باید به آرامی و تا حد امکان به کمک چرخ های آن انجام شود.

نواختن با پیانو

شاید عجیب باشد ولی نواختن پیانو به خصوص زمانی که قوی می نوازید به مرور کوک ساز را تغییر می دهد. این بدان علت است که ضربه چکش های ساز موجب ارتعاش سیم ها شده و در نتیجه این ارتعاش ها به تدریج سیم ها از کوک خارج می شوند. این عامل در مقایسه با عوامل ذکر شده فوق تاثیر ضعیف تر و تدریجی تری بر کوک ساز دارد ولی در نهایت با گذر زمان می تواند موجب از کوک خارج شدن ساز شود. به همین دلیل حتی وقتی شرایط نگهداری پیانو مناسب باشد باز هم کوک آن تغییر می کند.

لق شدن سیم گیرها

سیم گیرها قطعات کوچکی به شکل پین هستند که در درون چوب چند لایه (لمینیت) نصب و محکم شده اند و یک سر سیم های پیانو با آنها وصل شده است. با چرخش این پین ها کوک سیم کم و یا زیاد می شود. سیم گیرها به دلیل فشار و تنش

بسیار زیادی که تحمل می کنند به تدریج و به مقدار جزئی در جای خود می چرخند. این چرخش بین ها هر چند کوچک می تواند تاثیر محسوسی در کوک پیانو ایجاد کند. از این رو به مرور زمان پیانو کوک خود را از دست می دهد.

در پیانو های قدیمی سیم گیرها ممکن است در طول سالیان متمادی و در اثر فشار سیم یا چرخش زیاد به دلیل دفعات زیاد کوک لق شوند. این مشکل ممکن است به مرور و برای یک یا چند پین ایجاد شود که در نتیجه نت های مربوط به این سیم ها با فاصله کوتاهی پس از کوک شدن از کوک خارج می شوند. در اینگونه موارد تنها راه حل برای رفع این مشکل کمک گرفتن از یک تکنیسین مجرب تعمیر پیانو می باشد.

چرا و در چه بازه زمانی باید پیانو را کوک کرد؟

پیانویی که از کوک خارج می شود جدای از آزار دادن گوش نوازنده به دلیل ناهماهنگی و ناموزون بودن صداها، به تدریج انگیزه نواختن را از هنرجو خواهند گرفت به علاوه صداها ناهماهنگ پیانو می تواند به مرور درک و دریافت هنرجو از اصوات درست را دچار اختلال کرده و یا به زبان عامیانه گوش هنرجو را خراب کند.

کوک مرتب و به موقع پیانو همچنین به حفظ و ماندگاری پیانو کمک خواهد کرد. عملکرد سیم ها و ساند بورد پیانو با کوک مرتب و البته نواختن ساز به تدریج بهتر شده و یا به اصطلاح ساز جا افتاده می شود.

اکثر تولید کنندگان و همچنین تکنیسین های پیانو حداقل ۲ کوک در سال را برای حفظ صدای درست ساز توصیه می کنند. با این حال بسته به نوع و میزان استفاده ای که از ساز می شود این تعداد می تواند متفاوت باشد. اگر ساز شما تنها به عنوان بخشی از مبلمان منزلتان بوده و استفاده بسیار کمی از آن می کنید ممکن است تا ۱ سال احتیاجی به کوک نداشته باشید ولی اگر حد اقل هفته ای ۱ بار با آن می نوازید شما به دست کم ۲ کوک در سال احتیاج خواهید داشت. پیانو هایی که به میزان زیاد از آن ها استفاده می شود -مانند پیانو های نوازندگان حرفه ای یا پیانوهای آموزشگاه ها و سالن های کنسرت- ممکن است هر ماه نیاز به کوک داشته باشند.

همانطور که پیشتر گفته شد، شرایط خاص مانند تغییر ناگهانی رطوبت و دمای محیط و همچنین تغییر مکان ساز می تواند ساز را از کوک خارج کند. اگر بخواهیم این شرایط را در نظر بگیریم بهترین زمان برای کوک پیانو ابتدای هر فصل است که این کوک ها به کوک فصلی موسومند. برای پیانو هایی که به ۲ کوک در سال نیاز دارند ابتدای بهار و پائیز که شاهد تغییرات قابل ملاحظه دما و رطوبت محیط هستیم زمان مناسب کوک ساز خواهد بود.

چگونه باید از پیانو نگهداری کرد؟

در زیر به برخی از نکاتی که برای نگهداری پیانو باید انجام دهید اشاره گردیده است :

محافظت در برابر سرما و گرما

پیانو را باید از هر گونه وسیله حرارتی نظیر بخاری رادیاتور و ... دور نگاه داشت. خشکی پیش از حد هوا و حرارت زیاد به راحتی می تواند آسیبهای جدی به ساند بورد و بدنه ساز که از چوب هستند وارد کند. اگر نمی توانید از خشکی هوا اجتناب کنید حتماً از یک دستگاه بخارساز خانگی برای جبران رطوبت محیط استفاده کنید.

همچنین باید از نگهداری پیانو در هوای سرد اجتناب کرد. برای محافظت از ساز باید از قرار دادن ساز نزدیک مکان هایی که در معرض هوای سرد قرار دارند مانند درب و پنجره خودداری کرد. همچنین در فصل زمستان قبل از ترک خانه به مدت طولانی باید دمای محیط را در حد مناسبی ثابت نگه دارید.

از قرار دادن پیانو در معرض تابش مستقیم نور آفتاب باید شدیداً خودداری کرد. این کار به مرور رنگ ساز را از بین برده و در صورت خشک بودن هوا موجب ترک برداشتن چوب یا ساند بورد ساز می شود.

به طور کل هر محیطی که انسان در آن احساس راحتی می کند برای پیانو نیز مناسب است.

محافظت در برابر رطوبت

از قرار دادن ساز در مکان هایی که رطوبت بالا دارند باید پرهیز کرد. رطوبت بالا موجب زنگ زدن سیم ها و تاب

برداشتن و تغییر شکل ساند بورد و قطعات چوبی اکشن ساز می شود. در مناطق مرطوب می توان از کیسه های رطوبت گیر در درون پیانو استفاده کرد. به طور کل رطوبت نسبی ۴۵ تا ۶۰ درصد و دمای ۲۰ درجه بدون تابش مستقیم نور خورشید بهترین شرایط برای نگهداری پیانو می باشد.

کوک مداوم و منظم

برای تجربه صدایی خوب و مطبوع و همچنین حفظ سازتان در یک وضعیت ایده ال باید آن را به طور مداوم و طبق برنامه منظم کوک کنید.

تمیز نگاه داشتن ساز

سازتان را برای حفظ زیبایی و جلوگیری از لک شدن، هر از چند گاه و به کمک پارچه نرم تمیز کنید. در مورد کلیدهای پیانو بهتر است از مواد پاک کننده مخصوص لوازم خانگی استفاده کنید. هنگام تمیز کردن کلید های پیانو توجه داشته باشید در صورتی که ماده پاک کننده به صورت اسپری باشد از پاشیدن مستقیم به سطح کلید ها خود اری کنید، زیرا کناره های کلیدهای پیانو معمولا فاقد روکش بوده و مایع اسپری می تواند بین کلیدهای پیانو چکیده و موجب خرابی آن ها شود. برای جلوگیری از این کار اسپری را به یک پارچه نرم پاشیده و به کمک آن کلید ها را تمیز کنید. بلافاصله پس از تمیز کردن کلیدها باید آن ها را با پارچه نرم دیگری خشک کنید. در زمانی که از ساز استفاده نمی کنید همیشه درپوش کلید ها را ببندید تا از ورود گرد و خاک و ضایعات دیگر جلوگیری شود. هرگز از مواد شوینده و حلال قوی برای تمیز کردن بدنه و کلید ها استفاده نکنید زیرا این مواد به راحتی می توانند روکش یا پولیش ساز را از بین ببرند. همچنین پارچه های زبر موجب ایجاد خراش های کوچک سطحی بر روی لایه پولیش ساز می شوند. بنابراین بهتر است از پارچه های نرم برای این کار استفاده کنید.